

SUPPLY CHA!NGE: Piedāvā jums – veikalos godīgums!

Kampanas prasības

Mēs pieprasām lielveikaliem, nacionālajām valdībām un Eiropas Savienībai rīkoties, lai uzlabotu darba apstākļus un samazinātu ietekmi uz vidi produktu piegādes ķēdēs. Lielveikaliem ir jāuzņemas atbildība par apstākļiem, kādos tiek ražoti privāto preču zīmju jeb lielveikalu zīmolu produkti. Gan ražotājvalstu, gan patērētājvalstu valdībām ir jāpieņem likumi un noteikumi, kas lielveikaliem uzliek pienākumu cienīt cilvēktiesības un strādājošo tiesības visos piegādes ķēžu posmos un būt atbildīgiem pret vidi.

Mēs pieprasām Eiropas lielveikaliem:

- Lai izpildītu pienākumu **cienīt cilvēktiesības un uzlabotu darba apstākļus visos piegādes ķēžu posmos**, ievērot:

I. ANO uzņēmējdarbības un cilvēktiesību pamatprincipus (2011)¹,

II. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) Vadlīnijas multinacionālajiem uzņēmumiem² (pārskatītas 2011. gadā) un

III. Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) Trīspusējo deklarāciju par principiem, kas attiecas uz daudznacionālajiem uzņēmumiem un sociālo politiku (2006)³.

- **Lai uzsāktu šo principu īstenošanu**, lielveikaliem ir:

- jāīsteno efektīva padziļinātā izpēte par cilvēktiesību ievērošanu piegādes ķēdēs, lai atpazītu un novērstu cilvēktiesību pārkāpumus un mazinātu to sekas, kā arī ziņotu par to, kā tiek nodrošināta cilvēktiesību ievērošana;

- **pieņemt visaptverošu rīcības kodeksu**, kas attiecas uz visiem piegādes ķēdes posmiem un iekļauj visas saistītās SDO konvencijas, kā arī iztikas minimuma apmēra algas izmaksāšanu (samaksu, kas nosedz visas strādnieku un viņu ģimeņu pamatvajadzības, pamatojoties uz starptautiski pieņemtu iztikas minimuma definīciju)⁴;

- pieņemt **ticamu uzraudzības un ziņošanas procedūru minēto vadlīniju īstenošanas kontrolei**. Pārredzamas un uzticamas vairāku pušu iniciatīvas (*Multi-Stakeholder Initiatives*) ir viena iespēja, kā nodrošināt ticamu uzraudzību.

- **Rīkoties proaktīvi un pielikt pastāvīgas pūles, lai samazinātu negatīvu ietekmi uz vidi visos piegādes ķēžu posmos:**

I. Noteikt un atklāt datus par produktu ietekmi uz vidi saskaņā ar pārredzamām un starptautiski pieņemtām metodēm, piemēram, ISO 14040⁵ vai Eiropas Savienības produktu un organizāciju ekoloģiskās pēdas novērtēšanas standartiem⁶.

¹ United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights. (2011).

http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

² Organisation for Economic Co-operation and Development Guidelines for Multinational Enterprises. (2011).

<http://www.oecd.org/corporate/mne/48004323.pdf>

³ International Labour Organization Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy. (2006). http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---multi/documents/publication/wcms_094386.pdf

⁴ ILO. "International Labour Standards on Wages". <http://www.ilo.org/global/standards/subjects-covered-by-international-labour-standards/wages/lang--en/index.htm>

⁵ ISO 14040. (2006). http://www.iso.org/iso/catalogue_detail?csnumber=37456

⁶ EU Product Environmental Footprinting standards

http://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/product_footprint.htm

II. Rīkoties proaktīvi un pielikt pastāvīgas pūles, lai samazinātu lielveikalu privāto preču zīmju produktu ietekmi uz vidi visos produktu dzīves cikla posmos, ieviešot vides pārvaldības shēmas, kas ir saskaņā ar tādiem atzītiem standartiem kā Eiropas vides pārvaldības un audita plāns (EMAS)⁷.

III. Ilgtspējīga produktu portfolio pārvaldība: Ja vienus un tos pašus produktus ir iespējams iegūt no dažādiem avotiem, vienmēr izvēlēties variantu ar vismazāko vides un sociālo ietekmi. Priekšroka jādod ietekmes uz vidi ziņā sapratīgām, īsākām piegādes ķēdēm. Produktu grupām (piem., zivīm, gaļai, augļiem) ir jānosaka ilgtspējas standarti, piemēram, kopējā oglekļa pēda un mērķi rādītāju uzlabošanai nākotnē.

IV. Izveidot un īstenot ilgtermiņa stratēģiju, lai samazinātu kopējo produktu un organizāciju ietekmi uz vidi, pamatojoties uz iesaistīto pušu, ieskaitot sabiedrisko un nevalstisko organizāciju, novērtējumiem. Stratēģijas ietvaros noteikt skaidrus un izmērāmus mērķus un dokumentēt, kā arī publiski ziņot par paveikto mērķu sasniegšanai vai novirzīšanos no tiem.

- **Pieņemt sociālo un ilgtspējas kontroles shēmas un strādāt pie to uzlabošanas**

Pastāv vairākas sertifikācijas un audita shēmas, kas var patiesi uzlabot sociālos un vides aizsardzības apstākļus piegādes ķēdēs. Lielveikaliem ir nekavējoties jāpiemēro šīs shēmas saviem privāto preču zīmju produktiem, tomēr visām šīm kontroles shēmām ir trūkumi. Šī iemesla dēļ lielveikaliem ir jāsadarbojas ar citām iesaistītajām pusēm, lai nodrošinātu, ka kontroles kritēriji ir, pats mazākais, atbilst starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem, un jāuzlabo auditu kvalitāte.

- **Mazumtirdzniecības cenas jānosaka atbildīgi**

Jāatturas no produktu pārdošanas par cenu, kas ir zemāka par sociāli un vides ziņā ilgtspējīgas ražošanas izmaksām. Jāizskauž manipulatīva cenas noteikšana (piemēram, negatīvas izmaksu un ienākumu starpības). Uzņēmumiem ir arī jāatturas no reklāmas kampaņām, kas patērētājus mudina gaidīt neilgtspējīgi zemas cenas. Ir jāpārtrauc radīt izkropļotu priekšstatu par preču izmaksām!

- **Padarīt informāciju par ražošanas apstākļiem pieejamu patērētājiem.**

Lielveikaliem jāuzlabo informācijas pieejamība par katra produkta sociālo ietekmi un ietekmi uz vidi, piemēram, publicējot informāciju par visu piegādes ķēdi un kopējo izmaksu sadalījumu. Apgalvojumiem par vides standartiem jābūt pārbaudāmiem (jāieļauj informācija par kontroles metodēm, avotiem un kritērijiem), pamatotiem, uzticamiem, salīdzināmiem, pilnīgiem un skaidriem.

Mēs pieprasām Eiropas Savienībai:

- **Atjaunot Eiropas konkurences politikas ietvaru.**

ES ir jārisina tādi jautājumi kā pārmērīga mazumtirgotāju vara un augoša mazumtirdzniecības tirgus koncentrācija, pārskatot politiku attiecībā uz uzņēmumu apvienošanās kontroli. ES būtu jārisina arī problēmas, kas attiecas uz uzņēmumu rīcību, piemēram, pret konkurenci vērstas vienošanās un ļaunprātīgas vienuspusējas mazumtirgotāju darbības, kam ir sevišķi negatīva ietekme uz maziem piegādātājiem jaunattīstības valstīs.

- **Pieņemt vajadzīgos tiesību aktus, lai aizliegtu negodīgu tirdzniecības praksi.**

Arvien palielinoties tirgus koncentrācijai, aug arī ražotāju atkarība no mazumtirgotājiem. Rezultātā mazumtirgotāji var izmantot tādas tirdzniecības prakses, kas apdraud piegādātāju

---

Organisational Environmental Footprinting standards.

http://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/organisation_footprint.htm

⁷ European Eco-Management and Auditing Scheme (EMAS).

http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm

pastāvēšanu. Bieži lietotas prakses piemēri ir mazumtirgotāju vienpusēji samazināta cena, pēkšņi un netaisnīgi pārtrauktas tirdzniecības attiecības, izmaiņas pasūtījumos, laicīgi nebrīdinot u.c. Šādas darbības ir jāidentificē un par tām jāparedz tiesiska atbildība.

- **Ieviest FAO-OECD Vadlīnijas par atbildīgām lauksaimniecības piegādes ķēdēm⁸.**

ES vajadzētu koordinēt FAO-OECD vadlīniju pieņemšanu ES un dalībvalstu līmenī, uzsākot jaunu ES pārtikas sektora iniciatīvu saskaņā ar šīm vadlīnijām, pārnesot to saturu oficiālās ES vadlīnijās vai tiesību aktos un/vai ES rīkojoties, lai vadlīnijas būtu iekļautas dalībvalstu nacionālajos sektorālās attīstības rīcības plānos.

Mēs pieprasām, lai Latvijas valdība:

- Ieviestu tiesisku regulējumu, iekļaujot tajā noteikumus par uzraudzību un soda mēriem, kas nosaka, ka mazumtirgotāju atbildību par cilvēktiesību pārkāpumiem un kaitējumu videi jebkurā piegādes ķēdes posmā, un **dod individuālajiem upuriem un ietekmētajām kopienām likumiskas tiesības uz atlīdzību un pieeju efektīviem problēmu risinājumiem**. Šiem tiesību mehānismiem jādarbojas gan valstīs, kur attiecīgie produkti tiek pārdoti, gan valstī, kur atrodas mazumtirgotāja centrālā vadība, un to pamatā jābūt valsts īstenotam uzraudzības mehānismam.
- Nodrošinātu, lai nefinanšu informācijas sniegšanas prasības sniegtas uzņēmumu piegādes ķēžu visā garumā, transponējot ES Direktīvu attiecībā uz noteiktu lielu uzņēmumu un grupu nefinanšu un daudzveidības informācijas atklāšanu ([2014/95/ES](#)). Nefinanšu informācijas sniegšana, kas potenciāli spēj būtiski palielināt korporatīvo pārredzamību, varētu kļūt par svarīgu pakāpienu ceļā uz obligātu pienācīgu cilvēktiesību pārbaudi un nodrošināšanu.

<http://www.supplychainge.org/>

Projektu „[Lielveikalu zīmolu produktu ilgtspējas celšana, kā svarīga komponente 2015. Eiropas gadā attīstībai un tālāk](#)” (DCI-NSA-ED/2014/338-451) finansiāli atbalsta Eiropas Savienība. Par materiāla saturu atbild tikai un vienīgi biedrība “Zaļā brīvība” un tas nekādā veidā neatspoguļo Eiropas Savienības oficiālo nostāju.

⁸ FAO-OECD Guidance for Responsible Agricultural Supply Chains. (2015).
<http://www.oecd.org/daf/inv/mne/FAO-OECD-guidance-responsible-agricultural-supply-chains.pdf>